

Samfunn for alle

Nr 5 | 2022

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

**Takk til Anette
Trettebergstuen**
Side 6

Fikk fast jobb
Side 15

Skaperglede
Side 22

Nå er den her!

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Etter omtrent 6 års venting er Melding til Stortinget kommet. Meldingen gjelder menneskerettigheter for personer med utviklingshemning. Regjeringen har gitt den undertittelen «Det handler om å bli hørt og sett».

Så kan vi stille spørsmålet om de er blitt hørt og sett. Det er litt tidlig å si, før vi har fått finlest meldingen, men etter en rask gjennomgang så kan man si at det delvis er riktig. Meldingen har en god situasjonsbeskrivelse som viser at alt ikke er som det burde være. Meldingen har også mange gode intensjoner i seg, blant annet at det er full likestilling som er målet.

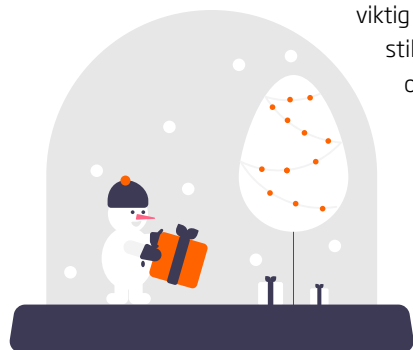
Det som ved første blick mangler, er tiltak. Konkrete, klare tiltak som faktisk kan bidra til at full likestilling blir oppnådd. Det er mulig det ligger forslag til tiltak i meldingen, men de er i så fall vanskelige å finne ved en første gjennomlesning.

Nå starter det videre arbeidet inn mot Stortinget. Meldingen vil antagelig bli behandlet av Stortinget en gang på vårparten. Det gir oss noe tid til å sette oss godt inn i meldingens innhold, for så å jobbe opp mot Stortingets Arbeids- og sosialkomitesom skal levere en innstilling.

Meldingen ble offentliggjort med pomp og prakt. Hele tre statsråder var til stede på arrangementet i statens representasjonsbolig. Kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen, som la frem og presenterte meldingen, Justis- og beredskapsminister Emilie Enger Mehl, og helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol. Nestleder i Stortingets Familie- og kulturkomite var også til stede. Vi får håpe at denne tyngden av myndighetspersoner som var til stede, speiler hvor mye arbeidet vil legge ned for å få til en god innstilling.

Kultur- og likestillingsministeren fremhevet i sin tale hvor viktig NFU hadde vært i arbeidet med å få meldingen ferdigstilt og at hun håpet vi ville fortsette vår pådriverrolle også i fremtiden. Og det er noe vi kan love henne og alle våre medlemmer at vi skal.

Med dette ønsker NFUs administrasjon alle våre medlemmer en riktig god jul og et godt nytt år.

Samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Fem utgivelser per år

Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:

Tom Tvedt
tom.tvedt@nfunorge.org

Redaktør:

Jens Petter Gitlesen

Korrektur:

Ann-Elisabeth Grønhaug og
Helene T. Strøm-Rasmussen

Adresse:

Samfunn for Alle,
NFU Postboks 8954
Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50

E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFU Norge

Annonseakvisitør:

Salgs Forum AS
Tlf: 915 90 578
E-post: post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Hedvig Ekberg

Design og layout: ogLilleby.no
Trykk: Ålgård Offset AS

Utgivelse 1, 2023 kommer uke 8

Frist for saker: 18. januar
Annonsefrist: 18. januar

Innhold

- 2** Fra generalsekretæren
- 4** Leder: Endelig en stortingsmelding
- 6** Takk til Anette Trettebergstuen!
- 11** Investeringstilskuddet
- 13** Fjerne utviklingshemning som diagnose?
- 15** Fikk fast jobb
- 18** Stor konferanse om CRPD
- 19** Søk prosjektmidler fra Stiftelsen Dam
- 20** BRAVO - en treningsapp
- 22** Skaperglede
- 24** Aktiviteter i lagene
- 28** Historien om NKUP
- 31** Effekten av BPA
- 32** Minneord for Tom Høisveen
- 33** Kongehuset feiret frivillighetens år 2022
- 34** NFUs webinarer høsten 2022
- 36** Nei til kutt i bistanden!
- 39** SAFO: Budsjett med fokus på funksjonshemmede
- 40** Visste du at: Kutt i spesialundervisningen
- 42** Leserinnlegg

Endelig en stortingsmelding

Tom Tvedt
Forbundsleder

Nå er det 20 år siden forskerne Tøssebro og Lundeby dokumenterte at politikken overfor mennesker med utviklingshemning var i ferd med å gå i feil retning. Det er 15 år siden Helsedirektoratets rapport «Vi vil, vi vil, men får vi det til?» også dokumenterte en utvikling i strid med nasjonale politiske målsetninger. Mye er blitt sagt, men lite er blitt gjort. Med Stortingets behandling og oppfølgingen av meldingen, kommer en ny anledning til å rette opp i situasjonen.

Ros til Anette Trettebergstuen

I 2018 ba Stortinget regjeringen Solberg om å utarbeide meldingen om grunnleggende rettigheter for mennesker med utviklingshemning. Meldingen skulle bygge på NOU 2016: 17. På lik linje. Lenge pågikk dette arbeidet før det stoppet opp og en nesten ferdig melding havnet i departementets skuffer. Der ble utkastet liggende til Anette Trettebergstuen (Ap) overtok ansvaret for koordineringen av likestillingspolitikken. Kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen fortjener ros for å prioritere ferdigstillingen av stortingsmeldingen.

En stortingsmelding er en rapport fra regjeringen til Stortinget. Slike rapporter forteller ofte hvordan situasjonen er på et felt, samt tanker om hva regjeringen bør gjøre. En stortingsmelding har i seg selv relativt liten interesse. Det som gir meldingen verdi, er oppfølgingen av meldingen. Først behandles den av Stortinget, som kommer med sine synspunkter på meldingen. I forbindelse med stortingsbehandlingen, vil organisasjonene ha gode muligheter for å komme med innspill til endringer og forbedringer av meldingens innhold. Stortingets behandling av meldingen uttrykkes i en innstilling. Sammen med meldingen,

oppsummerer innstillingen synspunktene til vårt øverste demokratiske organ, Stortinget. Når meldingen er ferdigbehandlet av Stortinget, har regjeringen et sterkt politisk grunnlag for å følge opp politikkområdet gjennom fremtidige vedtak.

Grunnlaget for fremtidig politikk

Sammen med Stortingets innstilling, vil Meld. St. 8 (2022-2023) Menneskerettar for personar med utviklingshemning, fortelle om hvilke rettigheter som myndighetene betrakter som problematiske og hvordan myndighetene ser for seg løsninger av slike problemer. Stortingsmelding er ikke slutten, men starten på en prosess hvor det utarbeides ny politikk. Uten en stortingsmelding, så ville en heller ikke hatt en stortingsbehandling av saken. Den største verdien av en stortingsmelding, er at grunnleggende rettigheter til mennesker med utviklingshemning kommer på Stortingets dagsorden, behandles grundig og følges opp av regjeringen.

Når en leser stortingsmeldingen, vil en finne noe en liker godt, noe en ikke liker like godt og så vil det være områder som ikke er omtalt. Det viktige er ikke å finne kritiske punkter, men å finne konstruktive løsninger som Stortinget kan innarbeide i sin innstilling.

Nå skal vi glede oss over at meldingen omsider har kommet. Vi skal takke Kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen som har prioritert å ferdigstille meldingen. Til våren kan en regne med at meldingen vil bli behandlet av Stortinget. Da skal vi i NFU være vel forberedt og jobbe aktivt overfor Stortinget. Vi trenger tiltak for å sikre at også personer med utviklingshemning får ta del i sine grunnleggende rettigheter.

5 tips til valg av BPA-leverandør

Alle BPA-leverandører er ikke like. Derfor er det viktig at du tenker gjennom hva det er som er viktig for deg når du skal velge leverandør.

1. Får du bistand i BPA-søknadsprosessen?

En god BPA-søknad øker sjansene for å få en realistisk behovsvurdering og dermed et riktig vedtak. Mios BPA-rådgivere kjenner søknadsprosessen godt og har hjulpet hundrevis av mennesker med å få gode BPA-vedtak.

2. Har leverandørens BPA-rådgivere BPA selv?

Når det gjelder BPA er praktisk erfaring vel så viktig som teoretisk kunnskap, derfor har alle Mios BPA-rådgivere egenerfaring som BPA-arbeidsledere. Ville du valgt en kjøreskolelærer som ikke har førerkort, og som aldri har kjørt bil selv?

3. Får du hjelp til rekruttering av assistenter?

Uten assistenter, ingen assistanse. Vi har egne folk som kan bistå i rekrutteringsprosessen - i annonseutforming, i intervjuer, med sjekk av referanser og innhenting av politiattest - slik at du får de assistentene som best passer dine ønsker og behov.

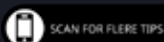
4. Refunderes utgifter i forbindelse med ordningen?

Å ha BPA medfører ofte ekstra kostnader, for eksempel når du skal ha med deg assistenter på reise. Det er urimelig å forvente at du som arbeidsleder skal dekke disse selv, og derfor har vi i Mio en ordning hvor du får refusjon for faktiske ekstrautgifter som følge av assistansen din.

5. Får du tilbud om oppfølging og veiledning?

Arbeidslederopplæringen vår favner det meste, men vi forventer ikke at du skal klare alt på egenhånd med én gang. I Mio får du din egen BPA-koordinator som gir deg systematisk oppfølging og veiledning underveis gjennom driftsåret, i tillegg til å svare på alle spørsmål du måtte ha om ordningen din.

Det hjelper å snakke med noen som har peiling, og våre rådgivere har personlig erfaring med BPA. Ta kontakt med oss så bistår vi med det du måtte lure på og hjelper deg med å skrive søknaden din - helt kostnadsfritt!

SCAN FOR FLERE TIPS

BPA trenger ikke være vanskelig.

Besøk oss på www.mio.no for å få vite mer.

I MANGE ÅR VIL meldingen og stortingets innstilling være premissgivende for relevant politikk, sier kultur- og likestillingsministeren.

Foto: Arbeiderpartiet

Takk til Anette Trettebergstuen

I juni 2018 ba stortingsflertallet regjeringen Solberg om å utarbeide en stortingsmelding om den menneskerettslige situasjonen til innbyggere med utviklingshemning. Det ble til slutt kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen (Ap) som ferdigstilte meldingen.

AV: Jens Petter Gitlesen

Vår forbundsleder Tom Tvedt forteller at kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen var en pådriver som prioriteterte å ferdigstille meldingen.

- Når det er snakk om grunnleggende menneskerettigheter som ikke alltid etterleves, må en bare ta tak og få saken opp. Vi skal også huske på at Ap var blant stortingsflertallet som i 2018 stemte for å utarbeide en stortingsmelding på feltet. Slikt forplikter og det ville vært lite tillitvekkende å løpe fra våre meninger og argumenter nå når vi er kommet i posisjon, sier kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen.

Krevende ansvarsdeling

Utarbeidelsen av meldingen om grunnleggende rettigheter for mennesker med utviklingshemning er krevende. Koordineringsansvaret for likestillingspolitikken ligger hos kultur- og likestillingsministeren, men tiltakene ligger i sektordepartementene. Ansvaret for tjenester og ansvaret for omsorgsboliger, ligger i Helse- og omsorgsdepartementet. Ansvaret for vergemålsordningen ligger i justisdepartementet. Trygd, hjelpemidler og arbeidstiltak, er Arbeids- og inkluderingsdepartementets ansvar. Kunnskapsdepartementet har ansvaret for skole, barnehage og skolefritidsordningen (SFO), mens Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvaret for blant annet Husbanken, kommuneøkonomien og Statsforvalterne. →

LANSERINGEN AV STORTINGSMELDINGEN:

Helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol, ansatt i NFU John-Harald Wangen og kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen. (Foto: Hedvig Ekberg)

JOHN-HARALD WANGEN og justisminister Emilie Enger Mehl blar i stortingsmeldningen sammen. Mehl er en av ministerne som har bidratt i arbeidet med meldingen. (Foto: Hedvig Ekberg)

I og med at politikken overfor mennesker med utviklingshemning dekker alle livsområder gjennom hele livet, blir de fleste departementer involvert. Det kan være krevende å koordinere mange departement som alle har ulike perspektiver. Løsningen kan være å utelate saker eller å komme frem til uttalelser som er såpass runde og generelle at de knapt kan nyttes til noe som helst.

Viktig med innspill

- Koordineringsproblematikken er noe vi møter i de fleste saker, ikke bare på likestillingsfeltet. Jeg har ikke merket større koordineringsproblemer i meldingsarbeidet enn det som er vanlig. Ofte vil komiteen som skal behandle meldingen arrangere høring eller åpne for skriftlige innspill. Og her er det veldig viktig å høre fra dem som sitter tettest på de faktiske problemene. Hvis organisasjonene har forhold som de mener er utelatt fra meldingen eller noe som er for

generelt og rundt formulert, bør de spille inn gode løsninger til Stortinget når meldingen skal behandles. Uansett bør organisasjonene komme med innspill til stortingsbehandlingen. Det er i seg selv et viktig menneskerettslig prinsipp som også gjenspeiles i meldingens tittel: **Menneskerettar for personar med utviklingshemning – Det handlar om å bli høyrst og sett.**

- En kan regne med at meldingen behandles av Stortinget til våren. Hva skjer etterpå?

- Etter stortingsbehandlingen vil en ha klare føringer for politikktutforming på feltet. Det vil bli tatt hensyn til når ulike departementer foreslår endringer i lover, forskrifter, planer etc. Eventuelle budsjettmessige konsekvenser vil innarbeides i kommende budsjetter. I mange år vil meldingen og stortingets innstilling være premissgivende for relevant politikk, sier kultur- og likestillingsministeren. ■

Solgården

FERIE FOR ALLE!

Feriestedet som ble bygget for at akkurat DERE skulle få en fin ferie! Solgården ligger ved byen Villajoyosa på Costa Blanca i Spania. Solgården har i over 50 år vært funksjonshemmedes eget feriested. Nå mer spennende og innholdsrik enn noen gang! Solgården er et ypperlig feriested for flere generasjoner.

Velkommen til Solgårdenferie i 2023 - ledige plasser:

Dato	Varighet	Avreisested
Turer tilrettelagt for utviklingshemmede		
13.06. - 27.06.	2 uker	fra Oslo
08.08. - 15.08.	1 uke	fra Oslo
15.08. - 22.08.	1 uke	fra Oslo
Sommerturer		
27.06. - 11.07.	2 uker	fra Stavanger
11.07. - 25.07.	2 uker	fra Oslo via Stavanger
25.07. - 08.08.	2 uker	fra Oslo

Solgården er tilrettelagt for rullestolbrukere.

For turene tilrettelagt for utviklingshemmede gjelder:
Trygg ferie • helpensjon • norsk helsepersonell • bagasjeservice • eget fly • aktiviteter • underholdning.

For sommerturer gjelder:
Trygg ferie • eget fly • halvpensjon • barneklubber • aktiviteter og underholdning for hele familien.

**BESTILL NÅ
BETAL SENERE!**
Vi vet det kan være mye å betale hele ferien ved bestilling, noe de fleste reisearrangører krever.

Hos oss på Solgården betaler du kun 10% ved bestilling – resten forfaller ikke for feriepengene er i sikte!

Ledsagerstøtte:

Reisende til Solgården har mulighet til å søke ledsagerstøtte. Formålet er å bidra med økonomisk støtte til funksjonshemmede som må ha med seg ledsager/e på reisen til Solgården. For søknadskriterier se solgarden.no

SOLGÅRDEN
trygghet, trivsel og glede

For mer informasjon og bestilling: solgarden.no
Tlf 24 14 66 60 (man - fre kl. 09.00-16.30) • mail: booking@solgarden.no

Følg oss på

29. november ble regjeringspartiene og SV enige om at det settes av 95 millioner kroner til investeringstilskudd for omsorgsboliger. NFU mener fortsatt av utviklingshemmede ikke skal ligge under helsekappitlet i statsbudsjettet. Vi skal ligge under kommunal departementet som har det overordnede ansvaret for den boligsosiale politikken i landet.

Vi trenger en boligsosial politikk

I forslaget til statsbudsjett foreslås det å kutte investeringstilskuddet til omsorgsboliger og sykehjem i 2023. Blir forslaget vedtatt, så kan en regne med en bråstopp i boligbyggingen, sier NFUs forbundsleder Tom Tvedt.

TEKST: Jens Petter Gitlesen

FOTO: Tore Kristiansen, VG

**FORBUNDSLEDER
TOM TVEDT** på besøk hos en familie som blir rammet av kuttet.

Med tiden har de fleste av Husbankens aktuelle virkemidler for å etablere seg i eget hjem forsvunnet. Hvis en ikke er spesielt formuende eller står overfor lave boligpriser, er investeringstilskuddet til omsorgsboliger og sykehjem den eneste muligheten for finansiering. Investeringstilskuddet er på inntil 45 prosent av prosjektets kostnader. Forsvinner tilskuddet, er det ikke bare muligheten til å finansiere selveid bolig som forsvinner. Vi kan forvente at det også blir bråbrems i kommunenes bygging av bofellesskap til utleie.

NFU har tradisjonelt vært svært kritiske til investeringstilskuddet til omsorgsboliger og sykehjem.

Norge bryter FN-konvensjonen

– NFU har samme synspunkt som en finner i reformdokumentene og som en finner i FN-konvensjon om rettighetene til funksjonshemmede (CRPD), artikkel 19, som blant annet sier «at

mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform». Norge bryter artikkel 19, hevder Tom Tvedt.

– Forholdene blir ikke bedre, men verre om en kun fjerner investeringstilskuddet. I første omgang må en videreføre investeringstilskuddet i statsbudsjettet for 2023. Deretter må det etableres tilskuddsordninger i samsvar med CRPD. Tilskuddsordningene bør være Kommunaldepartementets ansvar. Den første anledningen til å fremme forslag om en større endring av boligpolitikken, vil være i Stortingets behandling av Meld. St. 8 (2022–2023) Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrst og sett, hevder Tom Tvedt.

Hele saken sto på trykk i VG:
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/dwwOK1/stoere-regjeringen-fjerner-boligstotte-til-utviklingshemmede-katastrofe>

Inkorporering av CRPD i norsk lov:

Ekspertutvalget er klart

TEKST: Tom Tvedt

FOTO: Janne Skei

- Vi vet at folk med funksjonsnedsettelse

opplever diskriminering og ekskludering på mange områder, blant annet i utdanning, i arbeidslivet og i fritidsaktiviteter. Vi må gjøre rettighetene deres mer kjent, og med dette tar regjeringa et stort og viktig skritt på veien mot å gjøre CRPD-konvensjonen til norsk lov. Det er på tide, sier kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen.

Ekspertutvalget består av:

- Hilde Indreberg, høyesterettsdommer (leder)
- Kjetil Mujezinovic Larsen, professor i rettsvitenskap
- Sven Ole Fagernæs, tidligere regjeringsadvokat

Utvalget skal utrede konsekvensene av å inkorporere CRPD i norsk lov og gi en anbefaling om hvordan konvensjonen bør inkorporeres. Inkorporering i menneskerettsloven skal vurderes særskilt.

Utvalget skal avgi sin utredning innen utgangen av 2023.

I organisasjonen vår foregår det en dialog nå om vi skal endre betegnelsen «utviklingshemning» og om vi skal arbeide for å få fjernet betegnelsen fra det medisinske diagnosesystemet.

AV: Gunn Strand Hutchinson, nestleder i NFU

Dialogen ble initiert av landsstyret i januar 2021 og støttet av fylkesledere på samling i september 2021. Styrets mål er å ta en beslutning på landsmøtet i 2024.

I mellomtiden legges det opp til at flest mulig skal få delta i dialogen. Invitasjon til å komme med innspill ble sendt lokal- og fylkeslag i januar 2022. Ved utgangen av juli hadde 19 lag gitt innspill. De som hadde kommet med tilbakemeldinger var 11 lokallag, 5 fylkeslag og 3 enkeltmedlemmer.

Forslag fra lagene

Det var flertall for å endre betegnelsen. 11 svarte ja, 3 nei og 5 var usikre. Det kom mange ulike forslag til betegnelse som:

- Kognitiv variasjon
- Kognitiv utviklingsforstyrrelse
- Funksjonsvariasjoner
- Intellektuell funksjonsnedsettelse eller lærevansker som er et mer folkelig begrep på norsk
- Personer med hjelpebehov eller behov for bistand som overordnet for ulike typer funksjonsnedsettelse og så bruke nedsatt kognitiv kapasitet om vår gruppe
- Kognitiv svikt
- Kognitiv funksjonsnedsettelse
- Intellektuell funksjonsnedsettelse
- Varig og tidlig ervervet adaptiv funksjonsnedsettelse.

Fjerne utviklingshemning som diagnose?

Illustrasjon: Storyset

«Kognitiv funksjonsnedsettelse»

Landsstyret drøftet saken igjen på møte 19.-20. august og foreslår at vi går inn for å endre betegnelse, og at betegnelsen formelt endres til «kognitiv funksjonsnedsettelse» mens det i dagligtale brukes «lærevansker». Som sagt er dette et forslag fra landsstyret til diskusjon.

Når det gjelder spørsmålet om vi skal arbeide for å få betegnelsen fjernet fra det medisinske diagnosesystemet var tilbakemeldingene som var kommet inn ved utgangen av juli slik: 7 svarte ja, 3 nei, 6 var usikre og 3 hadde ikke svart på dette spørsmålet. Det som går igjen hos de som er usikre eller ikke ønsker å endre betegnelsen er at de er usikre på hvilke konsekvenser dette vil kunne få for å utløse tjenester og rettigheter.

Andre sykdommer bortforklares

Landsstyret drøftet også dette spørsmålet på siste møte og foreslår at vi skal arbeide for å fjerne beteg-

nelsen fra diagnosesystemet. Selv om mange uttrykker en forståelig skepsis til det, mener landsstyret at fordelene vil være større på sikt. Det at betegnelsen er en medisinsk diagnose er medvirkende til at forklaringer på somatiske og psykiske lidelser ikke ses. Symptomer på sykdom ses som en konsekvens av utviklingshemning.

Videre vil en fjerning som medisinsk diagnose også medføre at det enkelte individs ressurser og behov må sees i møte med ulike instanser f.eks. NAV for vurdering arbeid/pensjon, i opplæring og i vurderinger av behov for bistand. Dette er forslag til diskusjon i organisasjonen.

Saken skal drøftes på fylkesledersamling i september 2023. Etter det vil landsstyret komme tilbake med forslag til hvordan innspill videre kan gis til landsstyret. Landsstyret håper mange vil engasjere seg i dialogen som vi altså legger opp til å lande på landsmøtet i 2024.

NFUS NESTLEDER,
Gunn Strand Hutchinson.
(Foto: Privat)

DISSE TO BLIR DET MER Å SE TIL

i gangene på høgskolen i årene som kommer.

Høgskolen i Innlandet er så fornøyd med jobben Tom Remi Kongsmo og Hege Christin Nilsson har gjort på vernepleierutdanningen det siste året, at de har ansatt dem på fast basis.

Fikk fast jobb

TEKST: Ole Martin Ringlund

FOTO: Elen Sonja Kloumann

Saken er hentet fra INNs hjemmeside. Publisert 4. nov. 2022.

Det er litt over et år siden vi møtte to meget fornøyde og blide typer i gangen utenfor Institutt for sosialvitenskap og veiledning på Lillehammer. Da hadde Kongsmo og Nilsson nettopp skrevet under på et års engasjement på høgskolen for å jobbe som brukerrepresentanter sammen med de andre lærerne på vernepleierutdanningen.

Det var første gang høgskolen hadde ansatt mennesker med utviklingshemning i slike stillinger. Nå har de to skrevet under på fast arbeidskontrakt med høgskolen – som forskningsassistenter.

– Det var veldig spennende å skrive kontrakt i dag. Jeg føler meg veldig glad og har hatt sommerfugler i magen siden jeg våknet, sier Hege Christin. – Jeg er veldig fornøyd med å få fortsette å jobbe på høgskolen. Jeg trives veldig godt her, sier Tom Remi.

Blitt tatt godt imot

Avtalen Kongsmo og Nilsson skrev under i fjor var altså historisk. At de nå får fast jobb er ikke noe mindre historisk. For ham som kom med arbeidsavtalene som ble skrevet under i dag, har det siste året bare bekreftet det som gjorde at de engasjerte Hege Christin og Tom Remi i fjor. →

RETT ETTER AT FAST JOBB er sikret og underskrivingen av kontrakt er gjort sammen med Erik Hagaseth Haug, leder for institutt for sosialvitenskap og veiledning.

**TOM REMI KONGSMO
OG HEGE CHRISTIN
NILSSON**

har glidd godt inn i miljøet på Høgskolen det året de har jobbet her. Nå blir det mange år til.

- Det var spennende å gå for et engasjement for dem i fjor. Den jobben de gjør har vist seg akkurat sånn vi håpet det skulle bli, sier Erik Hagaseth Haug, leder for institutt for sosialvitenskap og veiledning på Fakultet for helse- og sosialvitenskap. De to hovedpersonene er skjønt enige om at året de har vært her har vært bra.

- Hvordan har studentene tatt imot dere?

- De er kjempepositive! De har vært hyggelige mot oss, og er veldig koselige og blide når vi treffer dem i timene våre. De hører på oss og følger interessert med når vi snakker, forteller Hege Christin. - Det året jeg har jobbet her har bare vært positivt. Jeg har veldig gode kollegaer som jeg kan prate med. Det er liksom et møtested på høgskolen. Og vi har fått gjøre mye forskjellig, sier Tom Remi.

Viktig jobb

Kongsvoll og Nilsson er altså ansatt som forskningsassistenter i ti prosent stillinger, og skal blant mye annet bidra inn mot studentene på vernepleie. De skal også fortsette å delta på konferanser på vegne av høgskolen.

- Vi har fått tilbakemeldinger fra blant annet konferanser de har vært på. Ord som går igjen i tilbakemeldingene til oss er troverdig, ekte og glimt i øyet, sier Hagaseth Haug.

Tom Remi Kongsmo og Hege Christin Nilsson er ikke helt ukjent

med høgskolen fra før. I tre år var de nemlig med i ei forskningsgruppe i et prosjekt ledet av førsteamanuensis Frank Jarle Bruun. I 2021 ga de ut boka «Vi er medforskere!». Der er en av konklusjonene nettopp at utviklingshemmede bør få mer ansvar i arbeidslivet. Det å få fast jobb betyr mye for de to nyansatte.

- Da er jeg sikret jobb og det gjør at jeg føler meg trygg på at jeg kan være her så lenge jeg vil, sier Hege Christin. - Jeg gleder meg veldig til å fortsette å jobbe her. Det blir spennende, supplerer Tom Remi.

- Som instituttleder - hva har disse to nyansettelsene bidratt med hos dere?

- En ting er det helt konkrete i møtet med studentene. Der er tilbakemeldingene gode. Også er det jo det at vi er et institutt med store og solide sosialfaglige tradisjoner der inkludering og involvering er helt sentrale begreper. Det at vi gjør det vi sier vi skal være synes jeg vi får til nå. Det er jeg stolt av.

- Blir det en bedre vernepleierutdanning på høgskolen med Kongsmo og Nilsson ansatt?

- Ja, jeg mener klart det. Jeg tror den «jordinga» i helt ekte historier vi får her er det for lite av i høyere utdanning, så dette er absolutt noe andre bør se på muligheten for å gjøre, avslutter Erik Hagaseth Haug. ■

PMF-LEKENE

Ei inkluderende skihelg på Selbuskogen skisenter

To dager fylt av idrettsglede, kameratskap og gode opplevelser.

- ✓ Sprint 100 m klassisk
- ✓ Stafett 3 x 1 km fristil
- ✓ Distanserenn fristil:
1 km, 2,5 km, 5 km og 7,5 km
- ✓ Bankett og festaften

INFORMASJON OG PÅMELDING

Telefon: 73 81 20 00

Epost: pmf@pedermorset.no

PÅMELDINGSFRIST 10. februar 2023

Velkommen til de 30. PMF-lekene!

4. og 5. mars
2023

OPPTAK FOR SKOLEÅRET 23-24

Vi tar nå imot søknader for neste skoleår. Det kan lønne seg å være tidlig ute hvis du er interessert i en plass hos oss.

VÅRT LINJETILBUD

- ✓ Matlyst
- ✓ Fotball tilrettelagt
- ✓ Hesteliv
- ✓ Flexi – aktiv livsstil
- ✓ Friluftsliv
- ✓ Arbeidstrening
- ✓ Stipendiat

På Selbustrand – midt i Trøndelag

Vi er en frilynt skole som har drevet med tilrettelagt opplæring siden 1976. Alle linjer er åpne for alle. Alle elever har enerom med eget bad og toalett. Alle elever har sin egen veileder. Våre kjerneverdier er likeverd, inkludering, mangfold og fellesskap.

Her finner du oss på nett

pedermorset.no

[folkehøgskole.no/skole/peder-morset](https://www.folkehøgskole.no/skole/peder-morset)

[facebook.com/pedermorset](https://www.facebook.com/pedermorset)

youtube: Peder Morset folkehøgskole

instagram: pedermorsetfhs

tiktok: pedermorset_fhs

PEDER MORSET folkehøgskole

– Bli den du er

NFU og SORs konferanse om CRPD

NFU og Stiftelsen SOR avholdt konferanse om funksjonshemmedekonvensjonen 27. og 28. oktober. Det var fullt i salen og spesielt god stemning da statssekretær Gry Haugsbakken kom med en etterlengtet nyhet.

TEKST: Pia Ribsskog

FOTO: Tom Tvedt

NFU og Stiftelsen SOR har avholdt en egen konferanse som satte søkelys på CRPD. På konferansen var myndigheter, forskere, kommuner, organisasjoner og selvsagt utviklingshemmede selv, og belyste ulike sider ved konvensjonen og dens implikasjoner. Konferansen tok opp rettigheter, levekår og tjenester til utviklingshemmede.

På programmet sto blant annet:

- Hva er CRPD og hvilken betydning vil inkorporering i norsk lov eventuelt ha?
- Implementering av CRPD i kommunene
- Implementering av CRPD i kommunal sektor
- Tvang og makt mot mennesker med utviklingshemning – erfaringer fra besøk til fire kommuner
- Hvilke konsekvenser kan og bør CRPD ha for kommunene?
- Hva er ytringsfrihet uten ytringsmulighet?
- Husbankens virkemidler relatert til artikkel 19 i CRPD
- Retten til å velge hvor en vil bo
- Endelig kommer stortingsmeldingen
- Deltakelse må være på ordentlig
- «Ola» - en dokumentarfilm

Dag to kunngjorde statssekretær Gry Haugsbakken (KUD) at stortingsmeldingen om menneskerettighetene for personer med utviklingshemning lanseres fredag 4. november. Denne har vi ventet på i flere år, og det ble stor applaus i salen.

Vi i NFU skal jobbe konstruktivt inn mot alle partiene på Stortinget for å forbedre og styrke denne stortingsmeldingen. Målet er at personer med utviklingshemning skal få de samme rettigheter som resten av befolkningen.

Fra idé til virkelighet!

Søk prosjektmidler fra Stiftelsen Dam

NFU er medlemsorganisasjon i Stiftelsen Dam. Det gir alle våre lokallag og fylkeslag eksklusiv mulighet til å søke om Ekspress-midler. Programmet har ingen søknadsfrist slik at søknader kan sendes når som helst og behandles fortløpende.

Formålet med Ekspress er å støtte små enkeltstående prosjekter og tiltak med fokus på lokal aktivitet og frivillighet. Programmet har et enklere søknadsskjema og raskere saksbehandling, slik at det skal gå kort tid fra idé til gjennomføring.

Det kan søkes om:

- Prosjekter og tiltak rettet mot målgrupper i Norge som fremmer levekår, fysisk og psykisk helse, mestring, livskvalitet eller sosial deltakelse.
- Støtte til lokale aktiviteter og tilrettelegging for disse aktivitetene.
- Mellom 5.000 kroner og 40.000 kroner.
- Prosjekter med varighet inntil 12 måneder. Prosjektet må ha oppstartsdato tidligst to måneder og senest seks måneder etter at søknaden er sendt inn.

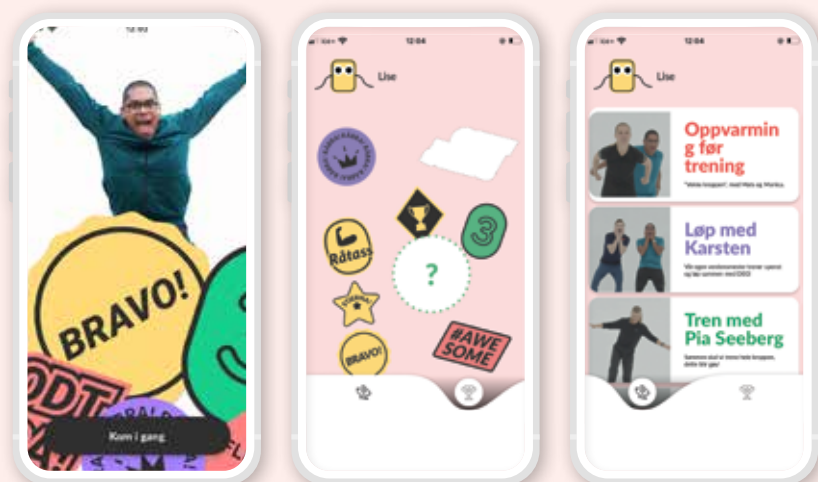
Forslag til aktiviteter:

- Bowling
- Trimgruppe
- Julearrangement
- Dansekvelder, sangkvelder
- Dagsturer, opplevelsesturer, båtturer
- Nettvettkurs, matkurs, klatrekurs
- Badetreff
- Likepersonsarbeid

Ta kontakt med prosjektkoordinator Helene T. Strøm-Rasmussen hvis det er noe du lurer på:
htsr@nfunorge.org, mobil 900 74 060.

Mer info her: <https://dam.no/programmer/ekspress/om-programmet/>

Forskning viser at mange mennesker med utviklingshemning har dårlig kosthold og trener for lite. Mats Sollid ønsket å gjøre noe med dette, og nå er appen snart klar.

BRAVO – en treningsapp for utviklingshemmede!

TEKST: Helene T. Strøm-Rasmussen og Monica Johannessen

FOTO: Olav Helland

Kanskje du kjenner igjen Mats Sollid? Han har gjennom sin karriere som reporter under Special Olympics og i Empo TV utviklet seg til å bli et kjent ansikt for mange, og er en fantastisk rollemodell med sitt engasjement og vinnende vesen.

Han er også over middels interessert i å trene. Fra hjemmekontor under pandemien inspirerte han andre til å bevege seg gjennom sin egen treningsblogg på Instagram. Monica Iren Steen Johannessen, fysioterapeut og attføringsansvarlig ved arbeidsplassen Empo, så potensialet og ønsket sammen med Mats å ta steget videre til en treningsapp for alle, spesielt tilrettelagt for utviklingshemmede.

Målet

Målsetting for prosjektet er at barn, unge, voksne og eldre med utviklingshemning skal ha mulighet til å være fysisk aktive på tross av utfordringer på flere plan.

Det vil bli lettere å være fysisk aktiv når man får et tilbud på lik linje med andre treningsapper, men som er spesielt tilpasset denne målgruppen.

NFU og Norges Idrettsforbund er involvert i prosjektet, og flere kjente profiler som blant annet Karsten Warholm og Pål Anders Ullevålseter er med.

Viktig med testing

Utviklere fra Designit har gjennom hele prosessen samarbeidet med en fokusgruppe som representerer målgruppen. Gjennom individuelle intervjuer, workshopper og testing av øvelser har mennesker med utviklingshemning i stor grad vært med å utforme sin egen app. Brukervennlighet, øvelser utført av ulike rollemodeller og belønningssystemer er noe av det som skiller denne appen fra andre treningsapper. Prototypen blir i disse dager testet og evaluert av fokusgruppen.

MATS HAR SAMARBEIDET med
Pål Anders Ullevålseter i TV-serien
«Mats lager treningsapp».

Prosjektet har til nå blitt støttet med 1,5 millioner kroner av Kulturdepartementet, 800 000 kroner av Stiftelsen Dam, 150 000 kroner av Røde Kors sitt barnehjelpslegat og 125 000 kroner av DOGA, og mesteparten gikk til Designit og deres arbeid for å gjøre appen inkluderende. Prototypen av treningsappen BRAVO ble lansert under SOR / NFU-konferansen 28.oktober. I tillegg har de laget TV-serien «Mats lager treningsapp» som er ment som et bidrag til markedsføring av appen. Det arbeides med å selge serien, men helt sikkert er det at den blir å se på TV BRA. Gjennom å følge serien er tanken at seerne og deres nettverk vil føle et eierskap allerede før de har lastet ned appen.

Nå håper Mats, Empo og NFU på å få mer penger, slik at appen kan ferdigstilles og bli tilgjengelig for alle i appstore og driftes videre.

**FORNØYDE MED AT APPEN
BEGYNNER Å TA FORM.**

Fra venstre: Mats Sollid, Tom Tvedt, Monica Johannessen og Helene T. Strøm-Rasmussen. Bildet er tatt på konferansen NFU og SOR hadde i oktober, der Mats og Monica hadde presentasjon.

”

Kristin på Instagram:
#kristinskaperglede

SKAPER GLEDE

1. oktober 2022, åpnet kunstutstillingen
«Skaperglede» på Galleri Blindramma på Ulefoss.

TEKST OG FOTO: Elisabeth Erikstein

Utstillar var Kristin Kleiva, 29 år fra Bø i Midt-Telemark kommune. Kristin har Down syndrom og har maling som interesse. Hun har tegna og malt store deler av livet sitt. Da hun gikk på videregående i Seljord og videre på Soltun folkehøgskolehøgskole, fikk hun en oppgang på tegnefronten.

I den seinere tid har hun tegna og malt mye dyr på frihånd. Kristin er glad i farger, og det kommer tydelig til uttrykk i bildene hennes. Alle dyra hun har malt har et navn. Dette året har hun malt mange bilder, og da september kom, hadde hun 12 bilder hun gjerne ville stille ut.

Stolt og glad!

Det var med stor stolthet og glede at Kristin tok imot alle gjestene som kom på åpningsdagen. Det var en høytidelig velkomst med

musserende i glassene og åpningstale. Det vanket både blomster og gaver, og kunstneren blomstret i all rosen hun fikk. Utstillingen stod ut hele oktober for alle som ville se kunstverkene hennes. Hun stilte ut i alt 12 bilder – syv av dem ble solgt i perioden de hang oppe. Nye eiere fra Oslo, Asker, Lunde, Stavanger, Grimstad og Bø.

Kristin har et ønske om at de som kjøper bildene hennes kan føle den samme gleden med fargene, uttrykkene til figurene og stemningen i maleriet, sånn som hun selv har det under maleprosessen.

Det er veldig moro å høre responsen fra utstillingen, og de som følger henne på Instagram #kristinskaperglede. Det har kommet flere bestillinger på trykk av maleriene, og Kristin selv tenker at det er flott. Jo flere som har en «Agathe» på veggen, jo bedre. Det skaper glede.

ALLE DYRA HUN HAR MALT har et navn. Her er Simba og Agathe

4. OKTOBER, FARGERIET I STRUSSHAMN

Temadag om Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA)

AV: Torhild L. Holgersen, NFU Askøy Lokallag

Det var 60 deltakere, deriblant innledere, politikere, medlemmer, ansatte i kommuner, med deltakere fra Voss, Bjørnefjorden, Øygarden, Bergen og Askøy.

- Kulturinnslag ved Lene Marie Hofstatter og mor. Lene Marie er elev ved Askøy kulturskole, spiller klarinett og vant 1. pris i sin klasse i Askøy solist- og ensemblekonkurranse.
- Rosalind Fosse – leder i Utvalg for Oppvekst og Levekår, holdt innlegg om at de var opptatt av å lære om BPA ordningen, og at NFU Askøy Lokallag er en pådriver i dette arbeidet. Hun hilste også fra ordfører Siv Høgtun.
- Tom Tvedt – forbundsleder i NFU, sa i innlegget sitt bl.a.: BPA-behovet skal ikke defineres ut fra bostedsadressen din, men ut fra assistansebehovet. Videre sa han at selv om en er utviklingshemmet, så slutter en ikke å utvikle seg. Han var også innom menneskerettigheter og utenforskap.

- Jan Kåre Stura – arbeidende styreleder i Uloba. Uloba Independent Living. Uloba er den største tilretteleggeren av BPA i Norge. Vi er en pådriver for å sikre at vi funksjonshemmede får den hverdagen vi selv ønsker.
- Magne Hetlevik – teamleder i Uloba. Han er også arbeidsleder i BPA-ordningen for sin sønn, og fortalte bl.a. om jobben med det.
- Salum Kashafali – verdensmester på 100 meter under Para-VM i friidrett 2019, og paralympisk mester på 100 meter under Paralympiske sommerleker 2020 i Tokyo, fortalte om sin oppvekst, netthinnesykdom og idrettskarriere. Han kom til Norge som flyktning. Han har i dag 2 prosent syn og har nå fått innvilget BPA.
- Brage Nøttveit, sammen med far Rune, fortalte om sin hverdag med BPA.
- Truls Håland Eide fortalte også om sin hverdag med BPA.
- Jan Christian Olsen fortalte om sin rolle som assistent i BPA.
- Torunn Sjøgaard – leder for Forvaltningsavdelingen i Askøy kommune, fortalte om kommunens rolle, og at lover og regler må følges når det gjelder hvem som skal få BPA-ordning.

Det ble en svært vellykket dag. Det var bare positive tilbakemeldinger og alle ga uttrykk for at de hadde lært veldig mye.

27. SEPTEMBER, MEDLEMSMØTE NFU ORKLAND LOKALLAG

Oppsummering fra et meget bra og godt besøkt møte

AV: Snorre Ness, for anledningen «skrivar»

NFU Orkland lokallag markerte at det i år er 50 år siden lokallaget ble etablert. Dette ble gjort ved å invitere til møte under tema «Jeg flytter til mitt eget hjem». Inviterte var selvsagt medlemmer og mulige medlemmer i lokallaget i Orkland, og sentrale politikere og andre interesserte i kommunen. I tillegg var forbundsleder Tom Tvedt «kalt inn» for å si noe om muligheter og utfordringer om det aktuelle tema, samt å kommentere erfaringer fra andre kommuner.

Møtet ble arrangert i Kommunestyresalen i Orkanger, og lokallagsleder Karsten Engen kunne ønske 45 personer velkommen på møtet. Møtet ble ledet av lokallagets sekretær, Terje Førland, gjennom et variert program, men med spesiell oppmerksomhet på ønsker, behov og muligheter til – med kommunal bistand – å kunne skaffe seg en egen og egnet bolig. Det var innledere fra en pårørende gruppe, erfaringer fra en gruppe i Trondheim som hadde bygd sine egne boliger i et fellesskap, samt arbeid i Hovedutvalg for helse og mestring i kommunen hvor arbeidet med boligsosial handlingsplan er i planleggingsfasen.

Det ble et møte med engasjerende innlegg fra mange av de frammøtte, og det ble registrert med meget positiv oppmerksomhet at både ordfører og varaordfører var til stede under hele møtet. Flere møtedeltakere uttrykte forventninger til videre kommunalt arbeid slik at situasjonen kan bedres på alle måter. Etter møtet ga de politiske lederne uttrykk for at innholdet i møtet var meget bra, og at informasjon som kom fram ville bli tatt med videre i kommunens arbeid for å bistå innbyggere med utviklingshemning som søker bistand for å få på plass tilfredsstillende løsninger, både for kommunale tjenester og botilbud. Brukermedvirkning fra personer, pårørende og lokallag ble understreket som meget nødvendig og grunnleggende for å få på plass gode og akseptable løsninger.

Forbundsleder Tom holdt et engasjerende innlegg og orienterte på en meget god måte om utfordringer for innbyggere med utviklingshemning som oppleves både nasjonalt, regionalt og lokalt. Han ble lyttet til og hadde etter møtet også en god oppfølging overfor ordfører og varaordfører – godt jobba. Leder og nestleder i NFU Trøndelag fylkeslag deltok også på møtet, og i oppsummeringen ble det uttrykt glede over oppmøtet og at det var et godt og nyttig møte. I ettertid er det også registrert at det ble noen nye medlemmer i NFU Orkland lokallag.

Ettertiden vil vise om de gode ord, i og etter møtet, blir til handling!

NFU ROGALAND

Kurshelg i Stavanger

TEKST: Synnøve B. Lindanger

FOTO: Ann Elin Mikkelsen

Nå i november har me hatt kurshelg midt i byen Stavanger. Me låg på Scandic Stavanger City. Betjeninga der fortener terningkast 6, både for god service og god mat. Alle kjente seg velkomne og blei sett av dei ansatte. Me var over 60 personar samla frå laurdag formiddag til søndag.

Enkeljympa, songstund, bowling og bingo etterfylgt av dans og underholdning er aktivitetar me har på laurdagen. Festmiddag på kvelden med mange fine talar av deltakarar.

Søndag formiddag hadde me besøk av Ingrid Lea Mæland frå Trygg Trafikk. Ho snakka om kor viktig det er med refleks og om kor viktig det er med sikkerhetsseleer både i bil og buss. Alle deltakarane fekk med seg refleksar i forskjellige former.

Hadde det vore opp til nokre av deltakarane kunne me hatt kurshelg minst ein gong i månaden. Ei fantastisk kjekke og innholdsrike helg for kvar og ein av oss.

NFU LYNGDALSREGIONENE LOKALLAG

Lions Bowling Cup

TEKST OG FOTO: Linda Buch Pedersen

Lokallaget til NFU Lyngdalsregionene arrangerte for 3. gang Lion's Bowling Cup på Lucky Strike i Lyngdal. Dette har blitt et veldig populært arrangement. Denne gangen samlet det over 50 personer, som ivret etter å vise sine ferdigheter på bowlingbanen.

Vi kom i gang med denne aktiviteten på bakgrunn av sponning fra Lion's club. Lokallaget sponser en runde bowling og medlemmene koser seg med pizza og drikke etterpå. Medlemmene viser stor glede under

turneringen, og alle mestrer på sitt nivå. Støynivået er høyt i det vi overtar alle baner på Lucky Strike. Det er kjempegøy å observere de mange jubelscener med hender over hodet, «give me five», gledeshyl og applaus. Alle heier på hverandre og gleder seg over den enkeltes prestasjoner.

Det er en stor glede for lokallagsstyret å få lov til å legge til rette for denne flotte kvelden, og alle går hjem med et smil om munnen! Dato for neste turnering er allerede satt.

TEAM KOMPETANSETJENESTEN består av Hanne Kari Fossum, kommunikasjonsrådgiver, Trine Lise Bakken, fag- og forskningsleder og Ellen Kathrine Munkhaugen, leder NKUP. (Foto: Knut Hattrem)

AV: Ellen Kathrine Munkhaugen, leder for Nasjonal kompetansetjeneste for utviklingshemning og psykisk helse, Oslo universitetssykehus HF.

Hanne Kari Fossum, kommunikasjonsrådgiver, Nasjonal kompetansetjeneste for utviklingshemning og psykisk helse, Oslo universitetssykehus HF.

Sårbar pasientgruppe

Personer med utviklingshemning og/eller autisme kan som resten av befolkningen utvikle alle former for psykisk lidelse. Til tross for at kunnskapsgrunnlaget om psykisk lidelse hos denne gruppen har økt betydelig de siste 30 årene, er ikke spesialist-tjenestetilbudet rustet for å gi et likeverdig tilbud til disse pasientene.

Forskning viser at personer med utviklingshemning og/eller autisme har en overhyppighet av psykisk lidelse og psykiske helseplager. Utredning, diagnostikk og behandling av psykisk lidelse hos denne gruppen representerer flere utfordringer.

Pasientgruppen er karakterisert med en svakere hjernefunksjon som omfatter kognitive prosesser, sansebearbeiding og emosjonsregulering, noe som ofte omtales med sekkebetegnelsen «sårbar hjerne».

De andre utfordringene omhandler mangelfull kompetanse hos fagpersoner til å gjenkjenne symptomer, utrede og behandle psykisk lidelse og ressurser til å tilpasse pasientforløpet på en slik måte at pasientene kan nyttiggjøre seg tilbudet. Diagnostiske instrumenter er i liten grad tilpasset pasientpopulasjonen og behandlingsforløpene tar vanligvis lenger tid og betinger ofte samarbeid med pasientens pårørende eller omsorgspersoner.

Nasjonal kompetanse-tjeneste for utviklingshemning og psykisk helse

Allerede i 2008 startet arbeidet med å få etablert en nasjonal kompetansetjeneste for denne pasientgruppen. Den gangen ble det avslag fra helsedirektoratet. Men en spire var sådd og ildsjelene bak den første søknaden ga ikke opp.

Det var ansatte ved Regional seksjon psykiatri, utviklingshemning/autisme (PUA) ved Oslo universitetssykehus som så behovet for en kompetansetjeneste, og en av dem var Trine Lise Bakken. Hun har mer enn 25 års erfaring med utvikling av ny kunnskap og også utvikling av døgntilbud til pasienter med utviklingshemning og psykisk lidelse. Bakken er nå fag- og forskningsleder i kompetansetjenesten.

- Selv om det har skjedd mye på disse årene er det fremdeles et stort behov for å spre kunnskap og å undervise om hvilke kliniske ferdigheter en bør ha når en skal gi psykiske helsetjenester til personer med utviklingshemning, sier hun.

En ny søknad ble sendt, og Nasjonal kompetansetjeneste for utviklingshemning og psykisk helse (NKUP) ble offisielt åpnet 28. oktober 2019. Bakgrunnen var blant annet Helsedirektoratets rapport fra 2014 om behov for nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten. Der ble psykisk helsevern for mennesker med utviklingshemning løftet frem som ett av fem særlig kompetansesvake områder. Oppgavene ble definert som fagutvikling og fagformidling knyttet til spesialisthelsetjenester innen psykisk helsevern for mennesker med utviklingshemning - spesielt de deler av behandlingsskjeden som omfatter utredning og behandling. Kompetansesvake områder omfatter særlig differensialdiagnostiske vurderinger, psykososiale behandlingsmetoder inkludert miljøbehandling, medikamentell behandling og overvåking av bivirkninger.

I februar 2020 er de fem ansatte på plass, totalt 2,7 stillinger med leder, kommunikasjonsrådgiver, psykologspesialist, forsker og sekretær. Men så i mars 2020 stengte Norge ned.

- Det var en helt ny og ukjent situasjon for oss, og vi som hadde planlagt å besøke alle sykehusene, rakk bare fire, sier Ellen Kathrine Munkhaugen som er leder for NKUP.

Aktiviteter i NKUP

I 2020 gjennomførte tjenesten en spørreundersøkelse blant ansatte i psykisk helsevern og habiliteringstjenesten. Undersøkelsen avdekket en stor uønsket variasjon i organisering, tilbud og kompetanse, noe som påvirker både tilgjengelighet og kvalitet for pasientene. Blant annet var det ikke døgnplasser med kompetanse om både utviklingshemning og psykiatri i helseregion Nord. Majoriteten av informantene kjente til at pasienter med utviklingshemning og psykisk lidelse ikke fikk tilgang til tjenester og at det ikke var gjort avklaringer internt i sykehuset om ivaretagelse av pasientgruppens rettigheter til psykisk helsehjelp.

Helsemyndighetene er kjent med pasientgruppens kompleksitet, heterogenitet og sårbarhet for å utvikle psykisk lidelse, og de er kjent med de store forskjellene i landet både med hensyn til kompetanse og om hvordan tilbudet er organisert. Det er behov for innovasjon som bidrar til nye løsninger for å forbedre tilgjengelighet, økt kvalitet, kortere ventetider og økt pasientsikkerhet i behandlingen til pasienter med utviklingshemning og psykisk lidelse. NKUP gjennomfører for tiden et prosjekt sammen med pårørende, brukerrepresentanter og fagpersoner fra habiliteringstjenestene og psykisk helsevern, med mål om å beskrive organisering av spesialisthelsetjenestene på til beste for psykisk syke pasienter med utviklingshemning. →

Kunnskap på flere plattformer

Tiden med pandemi ble utnyttet på flere måter av NKUP. Ukentlige, gratis fagwebinarer av 30 minutters varighet med forelesere som er spesialister på utredning og behandling av psykisk lidelse hos personer med utviklingshemning, ble en av nyvinningene.

- Tirsdagswebinarene har blitt et begrep hos mange, skal vi tro evalueringene, og nå er det nesten 2000 abonnenter, sier kommunikasjonsrådgiver Hanne Kari Fossum.

Kommunikasjon utad er en viktig forutsetning for at NKUP skal lykkes med å spre kunnskap og øke kompetansen. Hjemmesiden nkup.no har beskrivelse av god praksis og nyheter, det sendes ut månedlige nyhetsbrev og publiseres på egen Facebookside.

- I møter mellom mennesker skapes kunnskap. Så direkte kontakt og nettverk er viktige virkemidler for oss, sier Munkhaugen.

Selv om personer med utviklingshemning og autisme har høyere forekomst av psykisk lidelse enn befolkningen for øvrig er pasientgruppen relativt liten i de fleste enhetene innen psykisk helsevern og habiliteringstjenestene i landet. Det kan derfor være vanskelig å etablere god nok kompetanse innen den enkelte enhet. NKUP leder to nasjonale fagnettverk hvor fagpersoner fra spesialisthelsetjenesten kan delta og drøfte faglige problemstillinger. Ved å organisere fagnettverkene med deltakere fra alle landets helseregioner og foretak, ønsker kompetansetjenesten å bidra til erfaringsutveksling, læring og fagutvikling.

Kunnskapsspredning og kompetanseheving er NKUPs hovedoppgaver, og mye av tiden går med til å holde foredrag rundt i hele landet. Men fordi feltet er kunnskapssvakt, gjennomfører også NKUP forsknings- og kvalitetsforbedrende prosjekter i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. NKUP initierer og søker midler til prosjekter, men deltar også i prosjekter andre har initiert samt bidrar til å spre kunnskap om og fra prosjekter fra hele landet. Prosjektene omhandler temaer som er relevant for å øke kunnskap og kvalitet om utredning, behandling og organisering av spesialisthelsetjenester.

Likeverdige tjenester i hele landet

Den primære målgruppen for kompetanseheving er helsepersonell som jobber i klinikk for psykisk helse og avhengighet og habiliteringstjenesten. Kunnskapsformidling skal i tillegg være tilgjengelig for ansatte i primærhelsetjenesten og andre. Munkhaugen peker på forventningene fra Helsedirektoratet som sier at det overordnede målet til kompetansetjenesten skal være at ny kunnskap blir tatt i bruk i klinikkene.

- NKUP skal være et sted hvor klinikere på en enkel måte skal få tilgang til kunnskap som de trenger for å yte gode helse-tjenester, uansett hvor i landet de jobber, sier hun. ■

Illustrasjonsfoto: Stocksy.com

Effekten av BPA

Hva gjør du når du ikke får tjenester som er tilpasset dine individuelle behov av kommunen? Dette er en historie om hvordan brukerstyrt personlig assistanse (BPA) kan være redningen for noen.

AV: Ingvild Østerby, juridisk rådgiver i NFU

En mann NFUs jurister har vært i kontakt med leide leilighet av kommunen i et bofelleskap. Han hadde vedtak om tjenester som skulle dekke hans behov, men dette var ikke realiteten. Han delte tjenesteytere med flere naboer, og fikk ikke den hjelpen han trengte til å lage middag på egenhånd, eller dra på teaterøvelser eller andre fritidsaktiviteter. Han var mye alene i egen leilighet med egne tanker og turte ikke å oppsøke nattevakt, slik det var forutsatt i vedtaket. I stedet ringte han til familien. Han var mye ensom, trist og engstelig. Det medførte at han ble avhengig av tett oppfølging fra foreldre og søsken i hverdagen.

Familien rundt snakket med kommunen flere ganger, klagde skriftlig på tjenestetilbudet, og sendte klage videre til statsforvalteren. Likevel ble det ingen endringer i tjenestene, og familien måtte stadig trå til, flere titalls timer hver uke, for å sikre at sønnen og broren deres skulle ha et godt liv.

Søkte om BPA

Etter fire år, hvor familien hadde dekket opp for de tjenestene kommunen ikke ga, søkte mannen om å få tjenestene organisert som brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Familien skulle hjelpe ham å organisere tjenestene. Søknaden ble innvilget, men først med for lite timer. Med hjelp fra familien klagde han på vedtaket og fikk innvilget flere timer.

Livet med BPA er en helt ny verden. Nå får han endelig hjelp til det han trenger hjelp til, når han har behov for det. Han kan reise på teaterøvelser, konserter, og andre aktiviteter uten at familien må være med, og han får bestemme helt selv hvilke aktiviteter han skal delta på. Det er ikke lenger avhengig av om det er sykdom blant tjenesteyterne, eller at naboene hans ønsker å gjøre det samme. Assistentene har dessuten blitt gode samtalepartnere, som han kan snakke med om det som opptar ham, inkludert tanker og følelser. Familien får lov til å være bare familie, og han har endelig fått et privatliv og et liv uavhengig av familien.

Jobbes med endringer i BPA-reglene

Det er strenge vilkår for å få BPA, og alle har derfor ikke rett til å organisere tjenester som BPA i dag. Lovforståelsen og praktiseringen av regelverket i kommunene varierer også i stor grad fra kommune til kommune. Om du får BPA eller ikke, kan derfor avhenge av hvilken kommune du bor i.

I desember 2021 kom BPA-utvalget med sin utredning om hvordan BPA-ordningen bør være for å sikre likestilling og inkludering i samfunnet for personer med nedsatt funksjonsevne. En del av utvalgets forslag handler om å endre vilkårene for å få BPA, slik at flere sannsynligvis vil omfattes av ordningen. Helse- og omsorgsdepartementet skal nå se nærmere på utredningen og høringsvarene som har kommet inn. Enn så lenge må vi bare vente i spenning på hva som blir resultatet.

Tom Høisveen er død

Søndag 30. oktober døde Tom Høisveen. Tom var aktiv i NFU i mange år, helt fra tidlig i 20-årene. I lokallaget NFU Ringsaker og Omegn, i NFU Hedmark fylkeslag og også i NFUs landsstyre. Med sin ledsager og mor Eva Olsen Høisveen var han med på samlinger og landsmøter. Han var en populær deltager på NFUs organisasjons- og sommerleire.

Han representerte NFU både nasjonalt og internasjonalt. I gruppa «aktiv i egen organisasjon» som var landsstyrets rådgivende organ, deltok han blant annet på konferansen «Hear our Voices: Citizens First» i Zagreb i Kroatia i 2013, der han holdt innlegg.

Tom var veldig engasjert i saker som angikk personer med utviklingshemning og deres menneskerettigheter. Særlig var han opptatt av sorteringssamfunnet og abortsaken,

han mente at alle har rett til å leve. Han deltok aktivt i debatten med politikere på møter og i media, han var god på å diskutere og kunne sette folk fast med gode argumenter.

Tom hadde også andre interesser, jobben på Coop, fotball, håndball, teater og dansebandmusikk var noen av dem, men han likte også å underholde og var med i flere TV-produksjoner som «Rikets røst» og «Torsdagskveld fra Nydalen».

Tom ble lagt merke til der han var, hans gode humør og fine personlighet gjorde ham veldig lett å like. Han var opptatt av menneskene rundt seg og var åpen og inkluderende og fikk folk til å føle seg sett og hørt.

De siste årene har det vært stille fra Tom, og den siste tiden bodde han på sykehjem og var avhengig av pleie. Tom ble 48 år. Han vil bli dypt savnet av oss i NFU.

Kongehuset feiret frivillighetens år 2022

Styremedlem i NFU Viken, Vidar Bøe, var en av de spesielt inviterte.

AV: Nordis Vik Olausson, fylkesleder NFU Viken

FOTO: Sven Gj. Gjeruldsen, Det kongelige hoff

Frivillighetens år 2022 har gjennom året fått mye oppmerksomhet. Med rette. Uten denne skjulte kraften ville ikke Norge kunne opprettholde det engasjementet og de tilbud av aktiviteter til organisasjoner og idrettslag landet over. Tid er en knapphetsfaktor for mange av oss. Likevel er det mange som velger å bidra for sin sak og det de brenner for.

Kongehuset har alltid vist interesse og respekt for alle som gir av sin tid for at lokalsamfunn og deres innbyggere skal få leve gode og aktive liv. I år intet unntak. 16. november 2022 ble 62 frivillige fra hele landet invitert til gjestebud på Skaugum.

Vi er heldige som lever i et land hvor demokratiet troner øverst og at våre kongelige prio-

riteter og inviterer grasrota ved å løfte dem for landets verdier.

NFU er stolt av at vår egen Vidar Bøe, styremedlem i NFU Viken og styremedlem i NFU Lørenskog Lokallag var en av de spesielt inviterte. Hans utrettelige innsats for utenforskap gjennom mange år, både i idretten og i andre samfunnsbyggende organisasjoner, blir lagt merke til.

Det er aldri plass til alle, selv om hjerteromet skulle ønske det. Men de 62 spesielt inviterte til Skaugum i år, ble ringene i vannet for hele den norske frivilligheten.

Vi gratulerer og takker Vidar Bøe for den innsatsen han legger ned i Norsk Forbund for Utviklingshemmede.

«Endelig er dagen her, og jeg er pyntet og klar for konfirmasjon. Pappa er stolt!»

I Uloba er det du eller en nærstående som bestemmer **hvem** som skal assistere deg, **hva** assistenten skal gjøre, **hvor** og **når** assistansen skal finne sted.

Ulobas BPA er skapt av oss som har behov for assistanse og er vår måte å organisere hverdagen vår på. Vil du vite mer om BPA ta kontakt med oss på telefon: 32 20 59 10 så hjelper vi deg videre!

For mer informasjon se våre nettsider:
www.uloba.no

ULOBA
INDEPENDENT LIVING | NORGE

NFU har arrangert tre webinarer: Om digitalt utenforskap (BankID/eID), om å søke midler for aktiviteter til NFUs lag, og om Helsedirektoratets veileder for gode helse- og omsorgstjenester.

NFUs webinarer høsten 2022

AV: Ingvild Østerby, juridisk rådgiver i NFU

NFUs jurist, Ingvild Østerby, fortalte litt om hvilke utfordringer våre medlemmer opplever, og hvordan NFUs administrasjon jobber med problemstillingen. Vi fikk også høre Ole Petter Aasen fra BankID fortelle hvorfor ikke alle kan få BankID, og hvordan de jobber for å gjøre tjenesten tilgjengelig for flere. Til slutt fikk vi høre Runar Ugelstad fra Digitaliseringsdirektoratet om hvordan staten jobber for å gjøre digitale tjenester tilgjengelig for alle.

Digitalt utenforskap er tydelig et tema som engasjerer NFUs medlemmer. Det var ca. 120 deltakere på webinarer, og det kom inn mange gode spørsmål til BankID og Digitaliseringsdirektoratet.

Webinaret kan sees i sin helhet på NFUs youtubekanal. Du finner det også på våre nettsider.

Pass og ID-kort

Et spørsmål som ble reist av deltakerne på webinarer om digitalt utenforskap, var at å få tilgang til BankID eller annen eID på høyeste sikkerhetsnivå, som krever

at man kan legitimere seg med pass eller ID-kort. Noen av deltakerne fortalte om personer med utviklingshemning, som ikke kan få pass eller nasjonalt ID-kort, fordi de på grunn av sin funksjonsevne ikke kan møte opp på politistasjonen.

Pass og ID-kortforskriften fastsetter at søknad om pass eller ID-kort fremmes ved personlig oppmøte hos pass- eller ID-kortmyndighet. Forskriften sier også at «Hvis søkeren er sterkt bevegelseshemmet eller andre omstendigheter vanskeliggjør fremmøte, kan pass- og ID-kortmyndigheten oppsøke søkeren og motta nødvendige opplysninger for å behandle søknaden.»

Det kan derfor gjøres unntak fra kravet om oppmøte på politistasjonen for å få pass, hvis funksjonsevnen eller andre omstendigheter gjør det vanskelig å møte personlig. Om dette er tilfelle for deg, kan du ta kontakt med pass- og ID-kortmyndigheten der du bor, og avtale nærmere hvordan søknad om pass eller ID-kort kan registreres i samsvar med kravene i passloven og pass- og ID-kortforskriften i ditt tilfelle.

Illustrasjon: Storyset

Søke midler til aktiviteter

15. november arrangerte NFU et webinar om hvordan lagene våre kan søke midler til aktiviteter.

Helene T. Strøm Rasmussen fra NFU fortalte om NFUs fond og om hvor på NFUs nettsider du finner oversikt over steder å søke midler. Hun og Jan Gulbrandsen fra Stiftelsen Dam loset oss igjennom søknadsprosessen og søknadsskjemaet til Stiftelsen Dam. To av NFUs tillitsvalgte, Eli Steen (NFU Drammen og Lier lokallag) og Geir Tore Søreide (NFU Stord og Fitjar og NFU Vestland), fortalte om sine erfaringer med å søke midler til forskjellige aktiviteter.

Gode helse- og omsorgstjenester

30. november 2022 arrangerte NFU webinar om Helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemning og innholdet i den.

Ingvild Østerby, holdt innlegget. Det var satt av tid for spørsmål fra deltagerne.

Opptak av webinarne finner du på NFUs nettside: www.nfunorge.org/informasjon/webinar

LDOs årskonferanse

24.11.2022 arrangerte Likestillings- og diskrimineringsombudets årskonferanse. I år handlet den om Digitalt utenforskap.

Forskning viser at 600.000 personer i Norge er utenfor det digitale samfunnet. Det er mange grunner til det; manglende universell utforming på nettsider, språk, manglende utstyr, liten erfaring og manglende Bank ID er noen av disse.

Konferansen tok for seg grunner og mulige løsninger, og gjennom hele konferansen ble det at manglende Bank ID er et problem gjentatt om igjen og om igjen.

Kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen snakket om problemet med at noen ikke får Bank ID når hun åpnet konferansen og hun sa at hun er veldig klar over problemet og at de jobber med saken.

Ole Petter Aasen, fra Bank ID, samme person som var med på NFUs webinar om samme tema, var også der og forklarte hvorfor mange ikke kan få Bank ID pga regelverket om sikkerhet. Det er flere i landet enn våre medlemmer som ikke får Bank ID. Bank ID jobber med en løsning for verger, de venter på at arbeidet med digital vergefullmakt skal bli ferdig. Justis- og beredskapsdepartementet har ansvaret for dette arbeidet.

Tor Alvik, Digitaliseringsdirektoratet var også til stede og snakket om deres arbeid med E-id. De jobber med en statlig løsning, men det ser ikke ut til å bli ferdig i nærmeste fremtid, noe av det siste han sa i innlegget sitt var at de venter på EU sin løsning på problemet. Alle EU-land skal få samme løsning.

Du kan se opptak av konferansen her: <https://www.ldo.no/ombudet-og-samfunnet/arrangement/digital-utenforskap.-hvordan-far-vi-flere-innenfor/>

Regjeringen skyter seg selv i foten

Med dette budsjettet skyter regjeringen seg selv i foten – og rammer verdens fattige. Det trengs en massiv satsing på matsikkerhet og kampen mot sult, og det er derfor helt ulogisk å fravike 1 %-målet. Her kan det brukes langt mer uten negativ effekt for norsk økonomi.

TEKST OG FOTO: Atlas-alliansen

Funksjonshemmede har særskilte behov og rammes hardest av krig og konflikt, klimaendringer, økt matusikkerhet og fattigdom. Vi forventet et løft som gjenspeiler verdenssituasjonen og den nye strategien for likestilling for alle, sier daglig leder i Atlas-alliansen Marit Sørheim.

Det er oppsiktsvekkende at regjeringen i denne situasjonen bryter både med partiprogram, Hurdalsplattformen og mangeårig politisk enighet om å bevilge 1 % av BNI til bistand. Blant annet har Bistands-aktuelt dokumentert at innsats i utlandet for verdens fattige ikke har noen inflasjonsdrivende effekt i Norge. Krigen i Ukraina har gitt Norge enorme inntekter, men økte kostnader for blant annet energi og mat i resten av verden. Fattigdom og sult øker kraftig. Antallet som sulter har økt med 150 millioner de siste tre årene og 50 millioner er ett skritt unna hungersnød. Det er store behov og samtidig godt rom for økte bevilgninger.

Likestilling for alle

I februar, i forbindelse med at Norge var vertskap for Global Disability Summit, lanserte regjeringen den nye strategien Likestilling for alle. Strategien er Norges første helhetlige strategi for inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne i utviklingspolitikken. Nå, i det første statsbudsjettet etter at strategien ble lansert, er det få spor av den nye strategien. Det går heller ikke frem at det er satt av midler til imple-

menteringen av den, verken i administrasjonen eller i spesifikke tiltak.

Budsjettet sier ikke noe om funksjonshemmede i krigssituasjoner. I krise og konflikt rammes funksjonshemmede hardest – og svært mange blir funksjonshemmede som følge av krigshandlinger. Norad har dokumentert at under 1 % av norsk humanitær innsats rapporteres som inkluderende. Samtidig er andelen funksjonshemmede i krise og konflikt beregnet til 25-30 %. Det er derfor oppsiktsvekkende at funksjonshemmede og inkluderende humanitær innsats ikke er et tema i budsjettet.

Satsing på matsikkerhet

Regjeringen har varslet en storstilt satsing på matsikkerhet både ute og hjemme, og i budsjettet er dette et gjennomgående tema – uten at funksjonshemmede nevnes i den sammenheng. I den nye strategien er det overordnede målet at funksjonshemmede skal inkluderes i planlegging og gjennomføring av utviklingssamarbeidet, men regjeringen følger ikke dette opp i sitt eget budsjett. Funksjonshemmede er blant dem som rammes hardest av økt matusikkerhet, men kan også bidra til økt produksjon og forsynings-sikkerhet. Derfor må funksjonshemmede også være med i planlegging og implementering av tiltak.

Saken ble skrevet før statsbudsjettet ble vedtatt.

”

Funksjonshemmede er blant dem som rammes hardest av økt matusikkerhet.

29.november ble det budsjettenighet. SV klarte å reversere kutt for til sammen 400 millioner kroner som var foreslått av regjeringspartiene Ap og Sp. Blant vinnerne er bistanden til Afrika og to FN-organisasjoner. Også bistanden via norske bistandsorganisasjoner har fått mer penger etter enigheten mellom de tre partiene.

ATLAS-ALLIANSEN VAR GODT representert i demonstrasjonen foran Stortinget 20.oktober.

Budsjett med fokus på funksjonshemmede

Det er nå 26 år siden jeg for første gang var med for å vurdere og kommentere et statsbudsjett. I Norges Handikapforbund satt vi lange kvelder og mange dager for å lese oss gjennom og skrive notater som vi skulle ta med oss inn i våre høringsmøter hos de aktuelle komiteene på Stortinget.

Vi hadde flere uker for å bestemme hvilke komiteer vi ønsket å be om høring i. Våre skriftlige innspill til høringsmøtene var på flere titalls sider, og det ble satt av både 20 og 30 minutter til oss i vårt møte med komiteen.

Effektivisert høringsregime. Rutinene i Stortinget er nå ganske så annerledes. Fristen for å melde seg på til høringer i komiteene er kun få dager etter at budsjettet er lagt frem. Våre skriftlige innspill skal ikke overstige mye over én side, og innspillene skal leveres samtidig med vår påmelding til den aktuelle høringen.

I komitéhøringene samles vi nå i bolk - tre, fire eller fem organisasjoner om gangen. Vi får tre (ja du leste riktig - 3) minutter hver til å fremme vår sak. I etterkant har komitémedlemmene 10 minutter til å fordele spørsmål til fem organisasjoner. Det kalles effektivisering. Mest mulig gjennomført på minst mulig tid. I hvilken grad det bidrar til kvalitet i saksbehandlingen er imidlertid noe mer usikkert.

I Stortingets populære samlebåndshøringer samler vi oss, store og små, storfinansien og fagforeningspampene, interesseorganisasjonene og de diskriminerte. Skatt, rammebevilgning og øremerkede tilskudd er i spill. Kommunal frihet eller statlig styring, hvor vil vi, og hvor skal vi? Mens de stakkars finansfyrstene flytter til Sveits, på grunn av skatteregninger som nesten bidrar til konkurs, står «vanlige folk» i kø utenfor Fattighuset. De ber om det daglige brød - kjøleskapet er tømt.

Vårt arbeid drives av ukuelig optimisme... Funksjonshemmede-bevegelsen har med ukuelig

optimisme, også dette året, lagt inn våre ønsker og krav til statsbudsjettet. Kravene er slett ikke nye - men har blitt gjentatt gjennom mange år.

...og målsetningen om «full deltakelse og likestilling». Universell utforming av alle grunnskolebygg; vi ber om øremerkede midler til kommunene og forskrifter med tidsfrister. Å leve og bo med hvor man vil, med hvem man vil slik som alle andre, er en del av funksjonshemmedes menneskerettigheter. I årevis har vi bedt om klare krav til valgfrihet for alle. Vi har bedt om en slutt på samlokalisering av mange leiligheter som konsentreres i nye institusjoner. I år var Regjeringens forslag verre enn noen gang. Det ble ikke engang bevilget nye penger til posten «Investerings-tilskuddet til omsorgsboliger og sykehjem».

I årevis har vi også bedt om assistanse for å leve et selvstendig liv, uansett hvor vi bor, og hva vi gjør. Vi har kjempet mot barrierene gjennom flere tiår. Fremdeles har vi fysiske barrierer og diskriminerende holdninger. Det koster for mye. Med andre ord, så lenge det koster kan vi fortsette å diskriminere.

Vi skjønner behovet for prioritering, men ikke at vi aldri prioriteres. Vi skjønner at ikke alt kan gjøres på en gang. Vi skjønner at prioritering må til. **Men**, vi skjønner **ikke** at investeringene og satsingsområdene aldri favoriserer viktige saker for funksjonshemmede. Vi får noen kroner her, og noen kroner der. Men gjennom de siste tiår - med Rødt, blått, grønt eller gult i Regjering - de økonomiske satsingsområder har aldri vært rettet mot funksjonshemmede - og akkurat det, det forstår vi ikke.

AV: Janne Skei, daglig leder i SAFO

Et liv

AV: Pia Ribsskog

Svein Holberg har vært tillitsvalgt i NFU i flere

år, først som styremedlem i Arendal og Grimstad lokallag og så som leder i NFU Aust-Agder fylkeslag.

Nå har han skrevet en personlig og varm bok om livet til datteren Benedicte, og hvordan det var å bli far til en datter med Down syndrom. Boken starter med en følelsesladet fortelling om den dramatiske fødselen og fortsetter med beskrivelsen av Benedictes første år i barnehage og skole og frem til i dag, hvor hun er over 40 år og har fått seg jobb og leilighet. Holberg skriver om sitt engasjement for at personer med utviklingshemning skal være inkludert i samfunnet, også i den norske kirke:

5. april 1980 kommer en liten pike til verden på Kongsberg sykehus. Det står om livet. Med en rekke komplikasjoner og mistanke om kromosomfeil, blir det lille barnet hasteoperert og nød-døpt av sin egen far på Rikshospitalet i løpet av det første levedøgnet. Takket være innsatsen fra lege-teamet, får Benedicte beholde livet.

I denne boken får du lese om et menneske som minner oss om de virkelige verdiene i livet, om empati, nærhet, glede og kjærlighet. Og om evnen til å vise det. Et liv som ble fullverdig og rikt. Et liv med Downs. Men det er også historien om far og prest Svein Holbergs endeløse kamp mot systemet for Benedictes rettigheter, verdighet og de muligheter vi alle andre tar som den største selvfølge.

Far og mors dype sorg og fortvilelse for at det kjæreste man har, ikke blir behandlet med samme respekt og verdi som andre mennesker. En kamp for et lite menneske som med dagens lovgiving kvalifiserer for abort gjennom hele svangerskapet og klassifiseres som «uforenlig med liv». Ei heller ikke har krav på aktiv livreddende behandling dersom de overlever graviditet og fødsel. At Benedicte, som i dag har hatt 42 fantastiske år i en familie som elsker henne, i utgangspunktet ikke har livets rett.

Alle skal ha muligheten til å være sjef i eget liv!

JAG Assistanse AS er en ideell BPA-leverandør med spesiell kompetanse om BPA for personer med sammensatte og kognitive funksjonshemminger. Vi bygger vårt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling.

JAG vil bidra til at alle mennesker kan leve sine liv fullt ut, på egne premisser.

JAG har over 25 års erfaring for deg som trenger assistert arbeidsledelse.

JAG har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse.

Ta kontakt for mer informasjon.

JAG
er som du.

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

Når kommunen varsler kutt i spesialundervisningen

Det er harde kommunetider, og nå skal det kuttes i budsjettene. Spesialundervisning koster penger. Det er mye å spare på å droppe individuell undervisning og sette alle i en gruppe i stedet. Men kommunen står ikke fritt til å sette individuelle rettigheter til side i en budsjettprosess.

AV: Advokat Petter Kramås
Advokatfirmaet Kramås AS
petter@kramaas.no

Politikere må minnes på at her er det individuelle rettigheter som styrer, slik at de ikke kan kutte i budsjetter uten videre. Det må fattes enkeltvedtak for alle som berøres. Budsjettet må reflektere summen av de rettigheter elevene har gjennom sine enkeltvedtak. Den enkeltes rettighet skal ikke være begrenset til en andel av en fastsatt budsjettpost. Her trumfer jussen budsjettfriheten. Og det er opplæringsloven og PPT som setter rammene for elevenes rettigheter, ikke politikerne i den enkelte kommune.

Illustrasjon ved et vrengebilde

Det er forhåpentligvis sjelden at en kommune legger opp til en bevisst strategi, som innebærer at lovkrav skal settes til side. Men - samtidig er det slik at vi stadig ser at mangel på kunnskap om rettigheter og om de saksbehandlingsregler som gjelder fører til at lovkrav rent faktisk settes til side likevel. Resultatet er det samme, om fremgangsmåten er bevisst lovstridig eller bare mer tilfeldig: Rettigheter settes til side.

La oss for en gangs skyld ikke ramse opp de rettighetene elever har, men heller illustrere disse ved å lage et vrengebilde, i form av en oppskrift for en tenkt kommune som ønsker å gjøre som den vil - kutte budsjett på en effektiv måte, og unngå alt dette rettighetsmaset.

Oppskrift for ivrige kommuner

Hvordan sette alle rettigheter til side på en effektiv måte:

- Ikke fatt nytt enkeltvedtak om reduksjon - bare gjennomfør reduksjonene. Da tror alle at de bare må finne seg i reduksjon.
- Sørg for at PPT ikke formulerer sine tilrådinger for konkret (selv om loven krever det.) Sørg for at det ikke sies noe konkret om betydningen av eventuell 1:1 undervisning for den enkelte elev. Og sørg for at PPT ikke bringes inn i saken med ny vurdering av elevens behov og om reduksjon i tilbudet vil gjøre at elevens rett til undervisning oppfylles.
- Hvis du føler du må fatte nytt vedtak (fordi loven tross alt krever at kommunen gjør det), sørg for at vedtak fattes sent - helst nærmest mulig sommerferien for vedtak som gjelder neste skoleår.
- Ikke skriv noe i enkeltvedtaket om hvorfor tilbudet reduseres. Da tror de berørte sikkert at det bare må være slik, og du reduserer sjansen for at noen klager.
- Hvis du føler at det må skrives en konkret begrunnelse (fordi loven tross alt krever det), så finn på noe om endret behov eller noe om at gruppe er like fint som 1:1 (ikke skriv at reduksjonen kun kommer på grunn av budsjettkutt).

- Påstå gjerne at kommunen til nå alltid har innvilget mye mer spesialundervisning enn det loven krever (selv om du vet at du ikke har grunnlag for å påstå det, eller vet at det er feil.) Påstå videre at derfor kan dere kutte i tilbud nå uten å sette rettigheter til side. Vis gjerne til at andre kommuner bruker mye mindre på spesialundervisning enn din kommune (selv om du vet at de egentlig ligger godt under det nivået loven krever.)
- Hvis noen klager, sørg for at klagen behandles langsomt – og bruk lang tid på å sende den til Statsforvalteren.
- Du kan oppnå en effektiv forsinkelse ved å fatte et nytt vedtak med en bitteliten endring, og så si til klager at dersom dette ikke er godt nok, må det klages på nytt. (Ikke avklar om de fortsatt vil fastholde klagen etter en slik endring, selv om du egentlig plikter å gjøre det – da risikerer du at saken må sendes raskt til Statsforvalteren). Slik oppnår du at saken må gå en runde til i kommunen før den kommer videre. (Dette kan du eventuelt gjenta flere ganger).
- Når saken sendes til Statsforvalteren, sørg for at det mangler noe viktig – dokumenter eller opplysninger. Da må Statsforvalteren etterspørre dette, og det går mer tid.
- Når Statsforvalteren omsider kommer med sin omgjøring av reduksjonen din, må du sørge for å ikke ha tilgjengelig personale til å oppfylle rettigheten som nå er endelig avklart.
- Skriv til klager at fordi de klaget, og det tok lang tid å behandle klagen, så er det nå så sent at vi antagelig ikke får nødvendig personale på plass før neste år.

Hvis du er politiker og ivrig etter å kutte i budsjettet

- Påstå generelt at det ikke er gitt at undervisningen blir dårligere om den gis i gruppe i stedet for som 1:1 (ikke nevnt at dette er det PPT som etter loven skal vurdere konkret for den enkelte elev, og ikke du på generelt grunnlag som politiker.)
- Påstå – gjerne med litt streng mine – at det ikke er gitt at disse elvene har vondt av å være flere i en gruppe i stedet for alene én og én med lærer. Få de som maser til å skjønne at de bare er kravstore.

Lykke till

LANDSBYENE MED Plass FOR ALLE

Camphill-landsbyene er integrerte levetilfelleskap hvor mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med omsorgspersoner i en levende og aktiv landsby.

Her er alle sysselsatt med fellesskapets mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker, og opplæringen i dagliglivets mange gjøremål gir verdifull erfaring videre. Samtidig dekker arbeidet reelle behov i landsbyen.

Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø. I landsbyene pleies også et variert kulturliv med teater, sang, musikk, høytidsfeiring og utflukter.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt fireårig deltids Bachelorutdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill Norge består av landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård. I Vallersund ligger også FRAMskolen som er et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming.

Vi ønsker deg velkommen til landsbyene!

CAMPBILL LANDSBYSTIFTELSE

Malvikvegen 1333, 7550 Hommelvik

Telefon 73 97 84 60

Epost: sekretariat@camphill.no

www.camphill.no

Camphill
NORGE

Uten deg hadde de ikke hatt nubbsjans

Av og til kommer det en bølge av takknemlighet over meg.

AV: Ann-Helen Aspås Hostad

Over å ha barn med særlige omsorgsbehov som har lært meg å glede meg over små ting. Over endelig å akseptere at det er sånn livet skal bli – spesielt, men godt. Ikke minst er jeg takknemlig over å ha blitt kjent med så mange genuint gode og dyktige mennesker i ulike profesjoner. Disse menneskene utgjør maskineriet i livet vårt. I media, i økonomiske rapporter og i innlegg på ulike fora omtales dette maskineriet på systemnivå, samt også enkeltsaker, gjerne på en negativ måte. Jeg har vært der selv. Ja, på systemnivå bør mye endres og politikere og ledere må evne å sette behovene foran tallene. Men det er så lett å glemme at bak alle blodrøde tall og negativ omtale jobber det mennesker som hver dag gjør sitt beste for at livet til akkurat meg og mine og deg og dine skal være godt å leve.

Disse menneskene fortjener en stor takk!

Takk til deg i taxitjenesten som har full oversikt over når barna skal hit, dit eller en plass midt mellom. Du som tålmodig og smilende kjører presis til skolen hver dag og leverer hjem like presis om ettermiddagen. Takk til deg som sitter på grytidlig hver morgen og gjør skoleveien trygg og trivelig med småprat og praktisk hjelp med sekker, setebelter, gymutstyr og alskens pikkpakk. Du som tar imot flust av beskjeder i forbi-farten og uten å nøle tar på deg å viderefordre midle. Uten deg hadde arbeidsdagen min

vært mye kortere, dagene mye mer hektiske og dere ivaretar retten til skoleskyss på lik linje med andre barn.

Takk til alle dere på skolen, til deg assistent som møter i døra hver morgen og sprer humor. Du som bruker list til å snu en dårlig dag til en god dag. Du står der så stødig i hele følelsesspekteret fra kjærlighets-sorg til sinneutbrudd og latterkrampe. Du som hjelper til med stort og smått gjennom hele dagen. Du som ikke vet om du har jobb i juni og får marsipangris i julegave, men gir av hele deg. Uten deg hadde ikke barna hatt sjans. De hadde rett og slett ikke hatt nubbsjans.

Til deg lærer og spesialpedagog. Kunnskapsrike deg som vet akkurat hvordan du skal få mest mulig læring ut av en enhver situasjon. Du som ringer etter skoletid for å fortelle om hendelser sånn at jeg er mest mulig forberedt på hva som enn måtte komme. Du som tar videreutdanning, kurs eller leser deg opp for å være best mulig rustet til å møte mine barn. Du som får magi til å skje i klasserommet hver eneste dag. Dette innimellom årsplaner, ukeplaner, dagsplaner, ASK, IOP, foreldresamtaler, foreldremøter, ansvarsgruppemøter, samarbeidsmøter og dagsrapporter hjem om hvordan akkurat dagen i dag har vært. Uten deg hadde barna sittet alene på et grupperom uten mulighet til å oppleve mestring, læringsglede og få sosial tilhørighet.

Takk til deg rektor som har full oversikt over absolutt alt og jobber lange dager for at barna skal få alt de har krav på.

Takk til deg inspektør som deltar på samarbeidsmøter, tar imot telefoner og organiserer. Takk til deg rådgiver som hjelper til å huske på søknader som må underskrives og prosesser som skal gjennomgå med den største ro og trygghet.

Takk til deg helsesykepleier som småprater og venter i en halvtime på at barnet skal føle seg trygg nok til at du får sette vaksina.

Takk til deg vernepleier som sørger for at læringsmiljøet er optimalt.

Takk til deg vaktmester som fikser og reparerer med et smil.

Til alle dere andre som jobber hver dag for at skoledagen skal bli god – takk!

Takk til alle dere i bo- og habiliteringstjenesten. Til deg student som spør så fint om å få delta i utforming av pleieplaner og møter. Du er fremtiden og vi er glade for å ha deg der.

Til deg som drar fra egen familie for å passe på min og jobber tidlig, sent, natt, helg, påske og jul når alle andre har fri. Du er uvurderlig. Du er familie. Du er den gode bestemora når det trengs en trygg armkrok. Du er den snille storesøstra når det trengs å prates om gutter. Du er den kule onkelen som tøyser og tuller. Du er den litt strenge

Bilkostnader

AV: Hedvig Ekberg

NFU har fått flere henvendelser som gjelder problematikken om dekning av skader og kostnader på bil man har kjøpt, enten gjennom NAV, selv eller man har leaset. Enten man har kjøpt selv eller gjennom NAV er det eieren som må kjøpe forsikringer og dekke skader osv.

Problematikken gjelder hvem det er som til slutt skal dekke kostnadene for skader, bøter, egenandeler på forsikring og bonus tap på forsikringer når det er kommunens tjenesteytere som har kjørt bilen og deres handlinger er skyld i kostnaden. Noen kommuner tar ansvaret og dekker slike kostnader, andre gjør det ikke.

Uansett tenker vi det vil være lurt å ha en avtale med kommunen om hvordan slike kostnader skal dekkes. NFU har derfor laget et forslag til en slik avtale.

Forslaget kan dere finne på våre hjemmesider
<https://www.nfunorge.org/rettigheter/maler>

mammaen som holder ting stramt i tøylene sånn at hverdagen skal fungere. Du er fagpersonen som koordinerer, som utformer tiltak og som dekker alle livets behov. Uten deg hadde ikke min hverdag gått opp og du gir meg muligheten til å leve litt mer. Til å få et pusterom. Uten deg hadde ikke småsøsken hatt mulighet til å delta på fritidsaktiviteter og ha venner på besøk. Uten deg hadde ikke mine barn fått den oppfølgingen de fortjener og har behov for.

Takk til deg i kommunen som rådgir om søknader, som svarer ut om rettigheter, ledsagerbevis, stønader og alskens små og store spørsmål.

Takk til deg fysioterapeut, til deg logoped og til deg ergoterapeut. Du som gir barna mest mulig like muligheter som andre barn, streber etter fastsatte mål og vet akkurat hvilke hjelpemidler akkurat mine barn har behov for. Du som ser ørsmå forbedringer som ingen andre ser og tryller frem resultater.

Takk til deg lege, til deg bioingeniør, til deg sykepleier, til deg radiograf og til deg sekretær, hjelpepleier og assistent. Du som streber etter å gi trygghet i utrygge situasjoner på sykehus, legevakt og legekontor. Som lar oss gjøre ting på vår måte, men likevel får til et samarbeid og får prosedyrer gjennomført.

Takk! Du er viktig, du betyr mye for oss og jeg er veldig takknemlig for at nettopp du er en del av vårt store maskineri!

Ny jurist i NFU

Helje Beil begynte hos oss 5. desember. Hun skal være vikar for Ingvild Østerby som går ut i permisjon.

Helje er utdannet jurist ved Universitetet i Bergen og har jobbet hos blant annet NAV.

BUTIKK

Alle kurshefter er gratis!

Om tro og livssyn

Pengene dine

Stortingsvalg

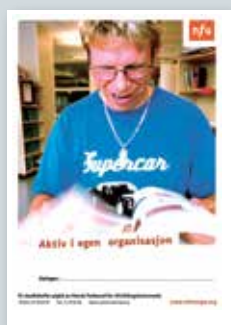
Kommunevalg

NFU - en organisasjon

Veilederhefte til «Aktiv i egen organisasjon»

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Kursbevis kr 10,-

Kursmappe kr 25,-

Bøker om veien til egen bolig

kr 100,-

kr 150,-

Last ned!

Boken «Fokus på overganger mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Vervekort, gratis

Beachflagg
kr 1800,-

Pølsebag med utvendig lomme kr. 150,-

Refleksbånd kr. 25,-

T-skjorte størrelse M og XXL
kr. 60,-

Armbånd kr. 5,-

Penner, per stk. kr 10,-

Krus (porselen)
kr 200,-Tallerken (porselen)
kr 150,-

Pins kr 25,-

Multilue / bøff kr. 30,-

Multilue / bøff kr. 30,-

Ja takk, jeg bestiller (skriv antall):

- Kurshefte: Om tro og livssyn
- Kurshefte: Pengene dine
- Kurshefte: Stortingsvalg
- Kurshefte: Kommunevalg
- Kurshefte: NFU - en organisasjon
- Kurshefte: Veilederhefte til studieheftet
- Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: NFUs prinsipp-program
- Kurshefte: Tillitsvalg i organisasjonen NFU
- Kurshefte: Ledsagerhefte
- Kursbevis
- Kursmappe
- Bok: Sjef i eget hus
- Bok: Veien fram til egen bolig
- Klistremerker
- Beachflagg
- Refleksbånd
- T-skjorte str. M
- T-skjorte str. XXL
- Armbånd
- Vervekort
- Penn
- Krus
- Tallerken
- Pins
- Buff oransje
- Buff rød

Navn: _____

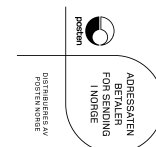
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via
telefon **22 39 60 50**, e-post: **post@nfunorge.org**
eller i nettbutikken til NFU på **www.nfunorge.org**.
Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0028 Oslo

BR. STENSKJÆR TRANSPORT AS

støtter NFUs arbeid

NORDFJORD
folkehøgskule

På egne bein

Nye vener, nye aktiviteter, nye erfaringar. Har du nokon gong laga pizza på bål? Padla i kano, dratt krabbeteiner, eller tova ditt eige sitteunderlag? No får du sjansen til å oppleve alt dette.

På linja Bu og fritid får du: Butrening, arbeidstrening og sosial trening. Eit unikt år som vil bety mykje for deg, og for oss andre som blir kjende med deg. Ein trygg start på livet heimafrå.

Søk plass på friluftslivskulen.no

Bamse Produkter AS

Du har kunnskapen, vi har produktene.

- Barn og voksne
- Posisjonering
- Trening
- Behandling

For mer informasjon se:
www.bamseprodukter.no
www.hjelpemiddeldatabasen.no
 Varekataloger og brosjyrer.

Sjef i eget liv!

BPA Nord tilbyr
 alle **retten** til et aktivt og
 selvstendig liv
 Nordland, Troms og Finnmark

 BPA NORD

- en del av Helsepartner Nord-Norge

Landsstyret

FORBUNDSLEDER
Tom Tvedt
971 99 233
tom.tvedt@nfunorge.org

NESTLEDER
Gunn Strand Hutchinson
913 38 299
gunnhutch@gmail.com

Alette Reinholdt
905 36 649
alettereinholdt@online.no

Anna Kittelsaa
911 46 401
anna.kittelsaa@outlook.com

Birgitte Boldvik
938 90 671
birgitte.boldvik@gmail.com

Marius Zahl
918 75 965
marius.zahl@icloud.com

Torill Vagstad
402 88 307
torill.vagstad@gmail.com

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2b, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
Bankgiro: 8200.01.93417
Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo fylkeslag
v/ Lill Birkelund
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Tlf. 22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Viken fylkeslag
v/ Nordis Vik Olausson
Tuterudkroken 16
2007 Kjeller
Tlf. 480 03 495
nfu.viken@gmail.com

NFU Innlandet fylkeslag
v/ Eirik Dahl
Ajerhagan 6
2319 Hamar
Tlf. 464 09 707
eid24@outlook.com

**NFU Vestfold og
Telemark fylkeslag**
v/ Randi Stenerud
Skavliveien 21
3189 Horten
Tlf. 901 58 869
nfu.vf@online.no

NFU Agder fylkeslag
v/Jan Frode Fredriksen
Hagelia 12
4580 Lyngdal
Tlf. 958 10 805
janfrodef@yahoo.no

NFU Rogaland fylkeslag
v/ Synnøve B. Lindager
Straumsvegen 80
567 Skjoldstraumen
Tlf. 938 78 946
post@nfu-rogaland.no

NFU Vestland fylkeslag
v/ Gry Borghild Sætre
Angedalsvegen 107
6810 Førde
Tlf. 918 45 574
gry.setre@gmail.com

NFU Møre og Romsdal fylkeslag
v/ Sandra Vanessa Borhaug
Fabrikkveien 13
6415 Molde
Tlf. 958 16 914
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Trøndelag fylkeslag
v/ Snorre Ness
Bregnevegen 1
7803 Namsos
Tlf. 905 16 966
snorre.ness@ntebb.no

NFU Nordland fylkeslag
v/ Lisbeth Selstad Amundsen
Bjerkeliveien 16
8160 Glomfjord
Tlf. 900 47 915
lis-els@hotmail.com,

NFU Troms fylkeslag
v/ Svein Jensen
Holmenveien 107, Solli
9303 Silsand
Tlf. 979 77 868
svein.n.jensen@gmail.com

NFU Finnmark fylkeslag
v/ Frid Tellefsen Svineng
Boks 187
9735 Karasjok
Tlf. 909 36 156
nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo

*Med ønske om
en gledelig jul!*

ADVOKATFIRMAET
KRAMÅS

"Vi har bred erfaring i alle rettsforhold som gjelder mennesker med utviklingshemming, og bistår i saker i hele landet."

- Omsorgstjenester
- Trygdeytelser
- Vergemål
- Dagtilbud og tilrettelagt arbeid
- Arv og testament
- Helsetjenester
- Erstatning
- Skole og undervisning

KRISTIN KRAMÅS

481 65 111
kristin@kramaas.no

PETTER KRAMÅS

901 37 450
petter@kramaas.no

KONTORER

C J Hambros plass 5, 0164 Oslo
Storgata 50, 1555 Son

www.KRAMAAS.no